

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. השופך מים ברה"ר והזק בהן אחר חייב בנזקו.....2
- ב. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר את גדרו בקוצים וגדר שנפל לרה"ר והזקו בהן אחרים חייב בנזקו.....2
- ג. דנטפו כליו במים ... כרפשו.....3
- ד. כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפינן מערותיהן בימות החמה אין להן רשות ובימות הגשמים יש להם רשות ואף על פי שברשות אם הזיקו חייבין לשלם.....4
- ה. המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו ובא בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה"ר והזיקו חייב המצניע ... לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל.....4
- ו. המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דליו ונטל דליו חייב בעל הבור.....6
- ז. חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים ... שדי להו בנורא ... שדי להו בדגלת.....7
- ח. המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ... בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר ... כדי שיהא נישוף ... וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ.....8
- ט. כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם.....9
- י. כל הקודם בהן זכה בין בגופן בין בשבחן ... קנסו גופן משום שבחן ... ומותר משום גזל ... והחופך את הגלל ... ואסור משום גזל.....9
- יא. קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לכי מייתי שבחא קנסינן.....10
- יב. שטר שכתוב בו רבית ... גובה את הקרן אבל לא את הרבית.....10
- יג. הלכה ואין מורין כן.....11

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

דף ל.

א. השופך מים ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו

כל תקלה¹ שהניח אדם ברה"ר, כגון אבן או כלים, בין שהפקירם ובין שלא הפקירם, והוזק בהם שור או אדם במקומם, ה"ז מתולדות הבור², וחייב נזק שלם, ופטור על מיתת אדם ועל הכלים, וכן השופך מים ברה"ר והוחלק בהם, או שנעשו רפש וטיט³. ואפי' לא הזיקו במקומם אלא נזחלו למקום אחר דינם כבור המתגלגל⁴.

אולם זה רק כשהוחלק ונפל למקום שבו המים שבו הרפש וטיט⁵, אבל הוחלק ונפל למחוץ למקום המים, ה"ז כנתקל בבור ונפל אחורי הבור, ופטור⁶.

ב. המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר את גדרו בקוצים וגדר שנפל לרה"ר והוזקו בהן אחרים חייב בנזקו

כבר התבאר לעיל דף כט: הגודר בקוצים או זכוכית⁷, או שהניחם בגדר או כותל הפונה לרה"ר באופן הבולט⁸ אפי' כל שהו לאויר רה"ר, והוזק בהם אחר, חייב מדין בור, אבל אם אינו בולט, אף על פי שכשהאדם מתחכך

¹ שו"ע ונו"כ תיא א

² הרא"ש ריש ב"ק כתב בשם יש אומרים דכיון דאבנו סכיננו ומשאו ילפינן גם מאש, אינו חייב אלא במה שהיב בשניהם (גם בבור וגם באש), ולפי"ז פטור גם בטמון, אבל הרא"ש הכריע שכל דיניו כבור וחייב על הטמון

³ שו"ע ונו"כ תיב ה.

עוד כתב הסמ"ע שם ס"ק יא בדין הוחלק במים, שאם מת השור פטור משום שאין כאן הבל, וגם חבט אין כאן שהרי אין עומק י' טפחים למיתה, ואינו חייב אפי' הוזק בו אדם או שור, ובערוה"ש כתב שיתכן מיתה גם בלי חבט, כגון מחמת סירחון או שנתרסקו אבריה, ומה שאמרו אין חבט בפחות מ' טפחים היינו בסתם נפילה, אבל בנפילה ע"י תקלה אפשר שתמות בפחות, וצ"ע.

⁴ שכן דרך מים להתפשט ולזחול

⁵ דאז הו"ל בקרקעית הבור וחייב אף בקרקע עולם, סמ"ע שם סק"ט

⁶ וכן משמע ביש"ש שכל שהוזק במקום שפיכת המים הו"ל כנתקל בבורו וחייב. ובשו"ת דברי מלכיאל ה"ג סי' קסו כתב בדעת רש"י שבביחו וניעו חייב אפי' נתקל בקרקע עולם.

⁷ שו"ע ונו"כ תמו א

⁸ ופשוט דאיירי שהניחם במקום גובה המהלך ברה"ר או משאוי הרגיל, אבל אם הניחם למעלה מזה ועלה אחד שלא בדרך הרגיל וניזוק בו פטור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

בכותל יהא ניזוק פטור, שאין דרך בני אדם לילך סמוך כל כך עד כדי שיתחבכו בכותל⁹, ומדת חסידות להצניע קוציו ושאר דבר המזיק¹⁰ במקום שלא יבא לידי תקלה כלל¹¹.

אם הוזקה בהמה חייב, שדרך בהמה להתחכך בכתלים¹².

לפיכך יש להזהר בגדר של תייל או שאר דברים שלפעמים בולטים לתוך רה"ר, ולפעמים נגרם נזק לבני רה"ר, ואף אם יצאו מעצמם, אם יצאו בפשיעה חייב מיד, ובאונס חייב לאחר שנודע לו¹³.

ג. דנטנפו כליו במים ... נרפשו

מה שהתבאר שהשופך¹⁴ מים ברשות הרבים חייב דינו ככל חיוב בור לפיכך אינו חייב אלא אם הוחלק בהם בעל חי או אדם ונפל לארץ והוזק, אבל אם נטנפו בהם כליו של חבירו, פטור, שבור פטר בו את הכלים, בין הפקירם בין לא הפקירם. וכן אם החליק בהם בעל חי ומת פטור שהרי אין כאן בור עשרה¹⁵.

גם השופך במקום שיש לו רשות לכך כגון בימות הגשמים כמבואר להלן אם הזיק חייב לשלם¹⁶.

⁹ שו"ע שם, וכתב בערוה"ש שאם עשה כן הרי פשע בעצמו. וכתב עוד דלא דמי לפותח בור ברשותו ופתחו לרה"ר שאפילו כנס פחות מד' טפחים לרה"ר חייב, ומשמע שדרך בני אדם לילך על גבול רה"ר, דשאני התם שאין שם כותל, אבל כשיש כותל אין דרך לילך סמוך לכותל.

¹⁰ ונראה לכאורה דהיינו שאפילו כשאינו בולט, כיון שלפעמים מתחכך שם אדם, אבל בערוה"ש כתב שאפילו בחצרו יצניעם במקום שלא יבא לידי תקלה, וכמ"ש בשו"ע שישליכם לנהר או ישרפם, שכן עלול לגרום נזק לאנשים הבאים לחצרו. פתחי חושן שם פרק ח הערה מז

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ג

¹² כמ"ש הש"ך ביו"ד סימן נא בשם הרא"ש. מנח"פ

¹³ פתחי חושן שם הערה מז

¹⁴ שו"ע ונו"כ תיב ה

¹⁵ כיון דאין כאן הבל, וגם ליתא כאן חבטה דעומק עשרה טפחים וכמ"ש בסימן ת"י בטור [סעיף י"ח] ובדברי המחבר [סעיף י"ח] דחבטה גובה עשרה טפחים דוקא בעינן לתשלומי מיתה, ע"ש סמ"ע שם יא

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

**ד. כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן
בימות החמה אין להן רשות ובימות הגשמים יש להם
רשות ואף על פי שברשות אם הזיקו חייבין לשלם**

כבר התבאר לעיל דף ו: שבמקומות¹⁷ שאין ביבין למי שופכים, מותר
לשפוך מים ומי שופכין במקום שמתפזרין מיד, או ע"ד לפנותם מיד, וכן
בימות הגשמים מותר¹⁸, ומ"מ אם הוזק בהם אחר חייב לשלם¹⁹.

מי שנתקלקל²⁰ אצלו הביוב, ומי השופכין של ביתו יוצאים לחצר או לרשות הרבים,
צריך להשתדל לתקנו מיד, עד כמה שאפשר, אולם נותנים לו זמן²¹ כדי לשכור
פועלים, ואם אינו מוצא אלא ביוקר, יכול להמתין עד שימצא בשער השוה, ואם הוזק
בהם אחר, אם לא נודע לו, או אף לאחר שנודע לו ובתוך הזמן שיש לו כדי לתקן,
פטור²², אמנם לאחר הזמן הזה, חייב בנזקן.

אפילו במקום שיש מצוה להניח ברה"ר, אם הזיק חייב לשלם²³.

**ה. המצניע קוצותיו וזכויותיו לתוך כותל של חבירו ובא
בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה"ר והזיקו חייב המצניע**

¹⁷ רמ"א תיד ב. עפ"י דברי המרדכי דמה יעשה בשופכין שלו. וכתב בערוה"ש שבמקומות שיש ביבין מיוחדים
למי שופכין ודאי אסור. ועי' שו"ע הרב ה' נזקי ממון סעיף כג.

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם תיב ה, וכתב בערוה"ש שמים נקיים מותר לשפוך אפילו בימות החמה, ולכאורה נראה דמה
שהתירו בימות הגשמים אינו תלוי בעונת הגשמים, אלא בשעת גשמים ממש, ואין בתוספת המים שלו משום
גורם נזק, ומ"ש הערוה"ש שמים נקיים מותר בימות החמה לא ידעתי מנין לו, ואפשר דאיירי כשאין המים
גורמים שום נזק אלא משום לכלוך רה"ר, אבל אם גורמים נזק, או יוצרים שלוליות ורפש בודאי אסור. פתחי
חושן שם הערה ק

¹⁹ שו"ע שם וכן משמע שם תיד ב, דלא עדיף ממוציא זבלים מתקנת יהושע, להלן ואעפ"כ כתב בשו"ע שם
שאם הזיקו חייב לשלם, וכמ"ש הסמ"ע שם שלא התנה יהושע שיהא פטור, עיין שם.

²⁰ פתחי חושן שם הערה קא

²¹ שיש לו הקולות שאמרו בדין בור שכסהו ונתגלה שלא מחמת פשיעה

²² דדמיא לבור שכסהו כראוי ואנוס הוא.

²³ מאירי סוף פרק הכונס בשם הירושלמי כגון אלו שעושים סוכותיהם בפתח חנויותיהם בחוץ, אם הוזק בהם
אדם חייבים דמיא דנר חנוכה בחוץ שחייב משום אש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הרף היומי

מסכת בבא קמא

... לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע

פטור וחייב בעל הכותל

המצניע קוצים בכותל חבירו, ואח"כ הרס בעל הכותל כותלו ונפלו הקוצים לרה"ר והזיקו בשעת נפילה, יש אומרים²⁴ שבכל אופן חייב בעל הכותל²⁵, ואם הזיקו לאחר נפילה²⁶, בכותל רעוע המצניע²⁷ חייב²⁸, ובכותל בריא בעל הכותל חייב²⁹. ואם לא ידע שיש שם קוצים חייב רק לאחר שנודע לו, ונתנים לו זמן כדין מי שלא פשע.

²⁴ רמ"א תטו ב ואפילו בכותל רעוע

²⁵ וחייבו כדין אדם המזיק כיון שהוא בשעת נפילה דומיא דהיתה אבן מונחת בחיקו, אף על פי שלא ידע מעולם שיש שם קוצים, והבאה"ג סובר שהמחבר חולק על זה, והיינו כשיכול לגבות מהמצניע (ואז חייבו מדין אש, ולסברתו שמחייב גם באבן מונחת בחיקו את בעל האבן, גם שם החיוב מדין אש). אבל כשאי אפשר לגבות מודה הוא שגובה מבעל הכותל.

²⁶ שו"ע ונו"כ תטו ב

²⁷ כדין אבנו סכיננו שנפלו ברוח מצויה, וגם כותל רעוע הוי כרוח מצויה, שכן עומד לסתור, ונראה שבעל הכותל פטור בכל אופן, דדמי למפקיר נזקיו לאחר נפילת אונס, מיהו אפשר שאם ידע שיש שם קוצים חייב עכ"פ משנודע לו, וצ"ע. פתחי חושן חלקו פרק ה הערה נ

²⁸ והרא"ש בפסקיו כתב אהא דמצניע חייב משום שפשע, דלא דמי למוצא בור מגולה וטממו וחזר וחפרו שהראשון פטור והשני חייב, אף על גב דהראשון עשה בור, והכא לא עשה הראשון (המצניע) בור, משום דהכא השני לא עשה מעשה שראוי להתחייב, כי סתר את כותלו וממילא נפלו לרה"ר, והראשון הו"ל כאילו השליכן לרה"ר, כמו אבנו סכיננו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו לאחר נפילה, אבל בכותל בריא פטור המצניע, שלא פשע בשמירתו כיון שאין הכותל עומד ליסתר, ובעל הכותל חייב דאיבעי ליה לעיוני, ובכותל רעוע לא איבעי ליה לעיוני ולחוש שמא נתנו שמה כשהיה הכותל בריא, דכיון שפשע המצניע תחלה בשמירת נזקיו, ראוי לחייבו יותר, ומהכא שמעינן המכסה בורו וכו', ולא אמרינן כיון שמכיר את בעל הבור איבעי ליה לאודועי, דכיון שנמטלו שלא ברשות בעל הדלי אין לו למרות ולהודיעו, דמכסה פשע תחלה, דאיבעי ליה למידע שבעל הדלי יטול את דליו, עכ"ל הרא"ש, (בשו"ת חת"ס או"ח סי' קה כתב דהא דחייב המצניע היינו בנזקי ממונ אחרים, אבל אם הזיק בעל הכותל עצמו פטור, דאע"פ שהוא פשע, מ"מ גם בעל הכותל פשע במה שלא בדק הכותל, עיין שם).

²⁹ כדין עושה בור, ובערוה"ש מדייק מלשון הרא"ש והנ"י שאפי' לא ידע שיש שם קוצים חייב, מדנקמו הטעם דהו"ל לאסוקי אדעתיה, ומלשון רש"י מדייק דרובא כשידע חייב, ואפשר שכונתם אף על פי שלא ידע מקודם, כיון שראה לאחר סתירת הכותל שיש שם קוצים, ואפשר שכל הפוסקים מודים שאם לא ידע כלל גם לאחר סתירה פטור, וסיים שכן נראה עיקר לדינא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

נפל הכותל מאליו³⁰ והוזק אחר בקוצים, אם היה כותל רעוע המצניע חייב³¹, ובכותל בריא שניהם פטורים.

בא אחד מן השוק וסתרו, יש אומרים³² שאפילו בכותל רעוע חייב הסותר, שהרי אין לו רשות לסתור³³, והמצניע פטור³⁴. ואם הזיק בשעת נפילה חייב הסותר כדין אדם המזיק³⁵.

ו. המנסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור

³⁰ רמ"א שם

³¹ כאבנו סכינו שנפלו ברוח מצויה, ונראה שאפילו נפל באונס, הו"ל תחלתו בפשיעה, ומדברי הסמ"ע משמע שאפילו הזיק בשעת נפילה חייב המצניע, וכתב בערוה"ש שבאופן זה חיובו מדין אש דומיא דאבנו סכינו שהזיקו בשעת נפילה, וכמ"ש לעיל, ובסימן תמו סעיף ב כתב הערוה"ש שלפי מה שנסתפקו הראשונים גבי כותל ואילן לחיובו מדין בור, ה"נ חיובו מדין בור, שהרי גם כאן אין כח אחר מעורב.

³² רמ"א שם, והוא מדברי הנ"י, וכתב בערוה"ש דדוקא בבעל הכותל שמוטל עליו לסתרו, יש מקום לפטרו כיון שעשה ברשות, אבל אדם דעלמא מה לו לסתור כותל חבירו, ונראה שאם לא ידע פטור. ולכאורה נראה בדעת הרמ"א דדוקא כשהזיקו לאחר נפילה, אבל בשעת נפילה שחייב המצניע מדין אש, דומיא דאבנו סכינו ומשאו, אין לפטרו במה שאדם אחר סתרו,

³³ ויש לעיין בכותל רעוע שמצוה להרסו, ונראה שבאופן זה דין הסותר כדין בעל הכותל שסתר, וצ"ע. פתח חושן שם הערה נד

³⁴ וכתב בערוה"ש דמה שאין המצניע חייב מדין בור לאחר נפילה, אפילו ידע שסתרו הכותל, משום שמסתמא הפקירו, ולא הוה כמפקיר לאחר נפילת פשיעה, כיון שלא הניחו ברה"ר ממש אלא בכותל, והוי כחופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה שהאחרון בלבד חייב, ונראה מעמו דכמו דאמרינן התם שאף לנזקין פטור הראשון משום שנעשה האחרון בעל הבור, ה"נ זה הסותר נעשה בעל הבור והמצניע נסתלק, ולפי"ז אפשר שגם בשעת נפילה פטור המצניע, שאשו של סותר הוא ולא אשו של המצניע, וצ"ע. עוד כתב בערוה"ש שאם לא הפקיר המצניע את קוציו, חייב לאחר שנודע לו, דומיא דכותל ואילן שנפלו (עי' להלן), ויש לעיין לשיטתו בדעת הרמב"ם שבכותל ואילן פטור משום שאין תחלת עשייתו לנזק, אם גם בכה"ג יהא פטור, ואפשר דבכותל רעוע מיקרי תחלת עשייתו לנזק. עוד כתב בערוה"ש דכל זה לנבי הקוצים, אבל לנבי הכותל, והיינו שאבניו הזיקו לאחר נפילה, דמיא לכותל ואילן שנפלו והזיקו לאחר נפילה שאם נודע לו ולא הפקירן חייב ועי' להלן.

³⁵ דכיון דסתרו "בידיים", הו"ל כאדם הנוטל זכויותו של חבירו ומזיק בו לאחר דמזיק חייב ומה"ש נמי מסיק וכתב דאם סתרה אינש דעלמא הסותר חייב. סמ"ע שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

החופר בור³⁶ וכסהו בכלי שאינו שלו, ובא בעל הכלי ונטלו, בעל הבור חייב³⁷, ויש אומרים³⁸ דה"ה אם בא אחר ונטל הכסוי חייב בעל הבור.

ז. חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכויותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים ... שדי להו בנורא ... שדי להו בדגלת

כל מכשול³⁹ שיש בו סכנה⁴⁰ מצות עשה להסירו ולהשמר ממנו, ואם לא הסיר והניח המכשולות המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועובר בלאו (דברים כב פסוק ח) ולא תשים דמים בְּבֵיתְךָ.

ומדת חסידות⁴¹ להצניע קוציו ושאר דבר המזיק, אפילו אין בו סכנה⁴² במקום שלא יבא לידי תקלה כלל. ואפילו בהצרו יצניעם במקום שלא יבא לידי תקלה, ויותר טוב שישליכם לנהר או ישרפם, שכן עלול לגרום נזק לאנשים הבאים להצרו⁴³.

³⁶ שו"ע ונו"כ תי כט

³⁷ כתב החזו"א סימן ב סק"כ דה"ה אם נטל עפר של חבירו וממם הבור, ובא בעל העפר ונטל את שלו, בעל הבור חייב, עיין שם.

³⁸ המאירי כתב כן, ומדברי הנ"י נראה דלא ס"ל כן, ובאולם המשפט כתב דאפשר שלהרמב"ם שניהם חייבים, דומיא דמסלק כרים, ועי' ברכת שמואל ב"ק סי' כג.

³⁹ שו"ע ונו"כ תכז ח

⁴⁰ כתב בשו"ע הרב ה' שמירת גוף ונפש סעיף ג שלא יעמיד סולם רעוע בביתו ובחצירו, ונראה שגם זה בכלל לא תשים והשמר לך, שאם לא הסירו עובר בעשה ול"ת. ומשמע מקרא דביתך דאפילו אין חשש סכנה לאחרים אלא לעצמו, ה"ז בכלל העשה והל"ת. ונראה שבכלל סולם רעוע כל דבר העומד לשימוש ואינו במצב תקין, וכן מכשיר לא תקין שיש סכנה בשימוש, כגון מכשיר חשמלי מקולקל וכיוצא בזה. פתחי חושן פרק ב הערה יא

⁴¹ שו"ע ונו"כ תטו ג

⁴² דלאו דהשמר לך ולא תשים דמים אינו אלא במקום סכנת גוף ונפש, כלשון הרמב"ם סה"מ ל"ת רצח "היא שהזהירנו מהניח המוקשים והמכשולות בארצותינו ובבתינו כדי שלא ימותו בהם בני אדם". ובדבר המזיק ממון יש איסור להניח במקום שעלול להזיק ומדת חסידים הוא שלא די שאינו מניח במקום חשש נזק אלא מצניעם באופן שלא יוכל לבא לעולם לידי תקלה.

⁴³ ערוה"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ח. המוציא את תבנו וקשו לרה"ר לזבלים והזוק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ... בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה"ר ... כדי שיהא נישוף ... וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ

כבר התבאר לעיל דף ו: מתקנת יהושע כשהנחיל את הארץ שיהא אדם רשאי להוציא זבל בהמותיו לרה"ר בשעה שדרך לעשות כן, כדי שיהא נישוף ברגלי אדם⁴⁴, אבל שלא בשעת הוצאת זבלים אסור, ואם הזוק בהם אחר, חייב לשלם, וכל הקודם זכה בהם⁴⁵. ובזמננו שהרחובות והשווקים נקיים, אסור לעשות כן בכל עת, ואין להוציא זבליו לרשות הרבים⁴⁶.

ולא יוציא תבן וקש לרה"ר כדי שידרסו עליהם בני אדם וישביחו, ואם הוציא, קנסו חז"ל שיהא כהפקר וכל הקודם זכה, ואעפ"כ אם הזוק בהם אחר חייב לשלם⁴⁷.

במקום שדרך להוציא האשפה לרה"ר כדי לפנותם⁴⁸, מותר להוציאם סמוך לפנוים, וכן בזמננו⁴⁹ במקומות המיוחדים לאשפה, מותר לפנות לשם, אבל אם מקומות האשפה מלאים, אסור להוציא רק סמוך לשעת הפינוי, אולם אם אינו יודע, או שאינו יכול לכיין שעת הפינוי, וכ"ש כשמפנים בשעות הבוקר המוקדמות, אינו צריך להחזיק בביתו להמתין או לצאת בשעת שאינו נוחות, וכיון שנהגו כך, מותר גם לשפכן בסמוך למקומות המיוחדים כשהם מלאים, אבל כשאינם מלאים, יש להזהר שלא ישפוך רק לתוכן, וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה שלא במקומות המוכנים שם לפנותם, ואפילו כשאין חשש היזק לבני רה"ר, עצם לכלוך רה"ר גורם נזק לבני רה"ר.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ שם תיד ב.

⁴⁵ רמ"א שם, אבל קודם שהזוק בהם אסורים משום גזל כדלהלן.

⁴⁶ ערוה"ש שם. ועיין פתחי חושן שם פרק ח הערה צה

⁴⁷ שו"ע ורמ"א שם א. עי' בשו"ע שם בדין קנסו גופן משום שבהן ובאחרונים שם. וכתב בשו"ע שאע"פ שנעשו הפקר חייב בהם אם הזיקו, משום שבפשיעה אינו מועיל הפקר,

⁴⁸ רמ"א שם ב.

⁴⁹ וכ"כ בערוה"ש, ויש להזהר בזה אפילו שלא ברה"ר אלא בכל מקום ציבורי. וכ"ש שיש להזהר מלשפוך אשפה או פסולת לתוך חצר או שדה חבירו, שמלכלך רשותו של חבירו, וגם גורם לו טירחה לפנותם. וביותר יש להזהר מלזרוק אשפה או פסולת בביהכ"ס וביהמ"ד המוקדשים, שזה בכלל בזיון בית הכנסת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

ט. כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו
חייבין לשלם

גם במקום⁵⁰ שמותר או אפילו שיש מצוה להניח ברה"ר, אם הזיק חייב לשלם.

דף ל:

י. כל הקודם בהן זכה בין בגופו בין בשבחו... קנסו גופן
משום שבחו... ומותר משום גזל... וההופך את הגלל
... ואסור משום גזל

מה שהתבאר שאם הוציא זבלו להשתבח כגון קש ותבן לרשות הרבים שקנסוהו חכמים שיהיו כהפקר וכל הקודם בהם זכה, זהו⁵¹ מעת שנידושו והשביחו⁵². ולהלן יתבאר שי"א⁵³ שאין מורין לו לכתחלה להחזיק רק בשבת, אבל לא בגופו, ואם התרו בבעלים ולא סלקו, מפקירין אותו לכל.

אולם בזבל שאינו משתבח אסור לקחתו כלל משום גזל⁵⁴, כיון שאין בו שבה אם נדוש, לא קנסו בו. וי"א⁵⁵ שלאחר שהזיק, כל הקודם בהם זכה⁵⁶.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם מאירי סוף פרק הכונס בשם הירושלמי כגון אלו שעושים סוכותיהם בפתח הנויותיהם בחוץ, אם הזיק בהם אדם חייבים דומיא דנר חנוכה בחוץ שחייב משום אש.

⁵¹ שו"ע ונו"כ שם

⁵² קנסו גופו של תבן לעשותו כהפקר, משום שבחו, כדי שלא יעברו ויוציאו לרשות הרבים להשביחו לעשות ממנו זבל, סמ"ע שם א

⁵³ רמ"א שם כהרא"ש בפסקיו מאוקימתא דגמרא שם וכרב הונא זכ' הבי' וכן בכ"מ דהרמב"ם ס"ל דהאי אוקימתא דיהויא בעלמא הוא. באה"ג וביאור הגר"א שם ד

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם ב

⁵⁵ רמ"א שם

⁵⁶ וכתב בפעמו"ז דאין נ"מ אם הוציא ברשות או לא, דלעולם קודם שהזיק בהם אסורים ולאחר שהזיק מותר לזכות בהם. ונראה דדוקא בתבן וקש שיש בהם שבה מותר לזכות לאחר שהזיקו בהם, אבל בשאר תקלה לא מצינו שלאחר שהזיקו נעשו הפקר, ועי' תוס' דף כ ע"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא קמא

יא. קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לני מייתי

שבחא קנסינן

בזבלו שמשתבה שקנסו חכמים שיהיה כהפקר מעת שנידושו והשביחו, אם קדם אדם⁵⁷ וזכה בהם משעת הוצאה לרשות הרבים, אין מוציאין מידו⁵⁸. וי"א⁵⁹ שאין מועילה תפיסה.

יב. שטר שנתוב בו רבית ... גובה את הקרן אבל לא את

הרבית

שטר שיש בו רבית⁶⁰, והרבית מפורש בשטר, כמה הקרן וכמה הרבית, אינו גובה בו את הרבית, אבל גובה בו את הקרן אפילו ממשעבדי⁶¹, בין ברבית של תורה ובין ברבית דרבנן⁶².

⁵⁷ שו"ע שם

⁵⁸ קמיבעיא בגמרא אם לא גזרו על גופו להפקירו עד שעה שכבר השביח דאז שייך טפי לומר שגזרו גופו משום שבחו, או דילמא גם קודם שהשביח ונעשה זבל קנסו להיות גופו של הזוכה בו כדי שלא יוציאו ולא איפשיטא. והמחבר סתם וכתב כדעת הרמב"ם שנתבאר לעיל כמה פעמים בטור וגם בסימן זה נעיין פרישה סעיף ד"ן בשמו דס"ל דמהני תפיסה לספיקא דדינא

⁵⁹ רמ"א שם והיא דעת ר"י והרא"ש דלא מהני

⁶⁰ שו"ע ונו"כ נב א, יו"ד קסא י ואפשר דאתי לאשמועינן שאין קונסין קרן אטו רבית או שלמרות שהתחייב בשטר אין גובין הרבית. וצ"ע

⁶¹ דכיון שהרבית מפורש בו, לא יבואו לטעות ולגבות את הרבית, ולא קיי"ל כר"מ דקנים היתרא אטו איסורא ואינו גובה אף את הקרן,

⁶² ביאר הסמ"ע בהו"מ כאן שאין השטר נפסל מחמת פסול העדים במה שחתמו על שטר כזה ועברו על לא תשימון, דקאי נמי אעדים, משום דלא משמע לאינשי דקאי אעדים, כלומר שאינם יודעים שעוברים בזה איסור, והוא מדברי התוס' ועוד ראשונים, אולם הש"ך שם סק"א הביא דעת הרמב"ן שבאמת העדים פסולים, ומפרש מ"ש בגמרא שטר שיש בו רבית גובה ממשעבדי, היינו בשטר שכתוב בו סתם ולא ידעו העדים שיש בו רבית, וקמ"ל דגבי ממשעבדי ולא גזרינן שמא יגבה הרבית, ולא קנסינן היתרא אטו איסורא, והביא הש"ך עוד כמה פוסקים שפירשו כן, וכתב הש"ך שהוא ספיקא דדינא, וכתב שזה גם דעת הגדו"ת שאם גבה בעל השטר אין מוציאין מידו. עוד כתב הש"ך בשם הגדו"ת שאם נכלל רבית דרבנן עם הקרן, לכו"ע גובה ממשעבדי, ולא גזרו קרן אטו רבית אלא בדאורייתא, וגם לרמב"ן לא נפסלו העדים, כיון שלא עברו על דאורייתא, והוסיף הש"ך דמיירי כשידוע שהעדים ידעו שיש בשטר רבית, דאל"כ בלא"ה העדים כשרים אף להרמב"ן, ועי' בט"ז יו"ד שם ובנקודה"כ שם. ועיין בקצה"ח שם סק"א ובנתי"ה"מ בדעת התוס' והראשונים בפסול עדי רבית.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אם אין הרבית⁶³ ניכרת בשטר, כגון שכלל הרבית עם הקרן בסכום אחד, פסול⁶⁴, ויש אומרים⁶⁵ שברבית דרבנן אין השטר נפסל.

יג. הלכה ואין מורין כן

מה שהתבאר שאם הוציא זבלו להשתבח כגון קש ותבן לרשות הרבים שקנסוהו חכמים שיהיו כהפקר וכל הקודם בהם זכה מעת שנידושו והשביחו, י"א⁶⁶ שאין מורין לו לכתחלה להחזיק רק בשבח, אבל לא בגופו, ואם התרו בבעלים ולא סלקו, מפקירין אותו לכל.

⁶³ שו"ע שם ויו"ד שם ח

⁶⁴ גזרינן שמא יבא לגבות בו הרבית, וכתב הסמ"ע שם סק"ב דלא מהני אם יכתוב בו שאין לגבות בו הרבית, כיון שמתחלה נכתב בפסול, קנסינן ליה שלא לגבות ממשועבדים גם הקרן, והש"ך כתב שאם המלוה כתב כן קודם שנראה לב"ד מהני שלא לפוסלו, עי' ערך ש"י, ועי' פרק ו. כתב הרמ"א ביו"ד שם, שכל מי שבא לידו שטר כזה חייב לקורעו, ובש"ך כתב בשם הב"י והד"מ שאפילו מפורש בו רבית דאורייתא חייב לקורעו, משום דחיישינן לב"ד טועין, וצ"ע, ועי' מ"ש בברית יהודה פרק א ובקיצור בר"י פרק א.

⁶⁵ ש"ך סק"א בשם הגדו"ת, ובהידושי רעק"א הוכיח מדברי התוס' דאף בדרבנן פסול.

⁶⁶ רמ"א שם כהרא"ש בפסקיו מאוקימתא דגמרא שם וכתב הונא זכ' הב"י וכן בכ"מ דהרמב"ם ס"ל דהאי אוקימתא דיהויא בעלמא הוא. באה"ג וביאור הגר"א שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

